

АНАТОМІЯ ТРАНСДИСЦИПЛІНАРНОГО ПІДХОДУ У ФІНАНСАХ

ANATOMY OF TRANSDISCIPLINARY APPROACH IN FINANCE

УДК 336.018

<https://doi.org/10.32843/bses.55-29>**Крупей О.М.**

к.е.н., асистент кафедри
фінансів і кредиту
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Семенюк В.О.

к.е.н., асистент кафедри
фінансів і кредиту
економічного факультету
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича

Krupей Oleksii

Yuri Fedkovych Chernivtsi
National University

Semenyuk Vitalii

Yuri Fedkovych Chernivtsi
National University

У статті розглянуто процес пізнання фінансів за допомогою феномена трансдисциплінарності. Розкрито детермінанти «нооекономіка» та «планетарне суспільство». Наголошено на новачасних трансформаціях економічного простору і переорієнтації його з площини "homo economicus" в поле "homo sociologicus". Окреслено проблему методологічного дослідження сучасного світу за допомогою системного підходу. Обґрунтовано визначальний напрям розвитку науки, що базується на використанні трансдисциплінарного методу. Виявлено, що в процесі трансформації суспільства формується його новий вид, де на першому плані перебуває людина з її духовно-моральними та культурними цінностями. Узагальнено фактори, які мають визначальний вплив на вектор розвитку фінансів та формують нову площину дослідження. Окреслено можливість застосовувати трансдисциплінарний підхід до вивчення фінансів та сформульовано визначення, що описує процес наукового вивчення за допомогою синтезу різноманітних знань сучасних наук.

Ключові слова: нооекономіка, планетарне суспільство, людина соціальна, теорія самоорганізації, синергетика, трансдисциплінарність.

В статье рассмотрен процесс познания финансов с помощью феномена транс-

дисциплинарности. Раскрыты детерминанты «нооэкономика» и «планетарное общество». Сделан акцент на современных трансформациях экономического пространства и переориентации его из плоскости "homo economicus" в поле "homo sociologicus". Определены проблемы методологического исследования современного мира с помощью системного подхода. Обосновано определяющее направление развития науки, базирующееся на использовании трансдисциплинарного метода. Обнаружено, что в процессе трансформации общества формируется его новый вид, где на первом плане находится человек с его духовно-нравственными и культурными ценностями. Обобщены факторы, которые оказывают решающее влияние на вектор развития финансов и формируют новую плоскость исследования. Очерчена возможность применять трансдисциплинарной подход к изучению финансов и сформулировано определение, описывающее процесс научного изучения с помощью синтеза различных знаний современных наук.

Ключевые слова: нооэкономика, планетарное общество, человек социальный, теория самоорганизации, синергетика, трансдисциплинарность.

The article considers the phenomena on of transdisciplinary in the process of conducting research in modern finance. The logic of the ontological basis of today's society, which is built on anthropocentrism, is outlined. It is important to emphasize that the current world is formed on the basis of nonlinear development and is full of chaos of the economy and finance in general. The search for new methodologies in the direction of the study of global society has formed a plane in which the "theory of self-organization" has taken the dominant place. Constructive studies of the logic of modern finance have shown that a methodology based on a disciplinary approach may not fully explain the evolutionary shifts in countries in the 21st century. It is known that the modern vector of financial development is defined by anthropocentrism. That is why, under the conditions of the described transformations, in the modern methodology of financial science there is a search for methods that are based on the relationship of scientific postulates of different sciences. In the conditions of the formation of an unstructured society, where the field of research is focused on the "social man", the transdisciplinary method of cognition becomes relevant as the basis of the "theory of self-organization". It is worth noting that it is with its help it is advisable to study complex systems, one of which is today's finance. After all, parts of the spiritual and cultural spheres have penetrated the financial system, which is permeated by the disparities of the real sector of the economy. Therefore, qualitatively – a new method of research is transdisciplinary. The main postulates of which are: equality of different scientific concepts in the process of analysis of complex systems; the phenomenon of intellectual development of man; the existence of independent scientific positions that complement each other. Based on the described basic principles, it is established that transdisciplinary is a process of forming a new type of knowledge, the quintessence of which is the blurring of lines of disciplinary research. As a result, the scientific dogma crystallized, permeated with knowledge of various disciplines and synthesized on the basis of their ideological postulates. It is concluded that it is advisable to pay more attention to transdisciplinary in the study of modern finance.

Key words: nooeconomics, planetary society, social man, theory of self-organization, synergetic, transdisciplinary.

Постановка проблеми. Головними викликами нової хвилі цивілізаційних трансформацій стали радикальні зміни структури сучасних фінансів. Найбільш дискусійною залишається проблема людини на тлі зростання хаотичності економіки. Це пояснюється ситуацією, що має невизначений порядок, адже невідомими залишаються межі нової економічної цивілізації. Важливим акцентом, який викристалізується сьогодні, є формування нового типу людини, що вже охрестили "homo sociologicus". Саме тому увага починає зосереджуватись на оновленні предмета та методу дослідження фінансів. Логіка анатомії теоретичних постулатів фінансів у сучасній економіці дає підстави констатувати, що фокус

проблем фінансової науки розширюється та переходить на багатовекторний рівень.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні проблеми пов'язані з фінансами що формуються у сучасній економіці питання новітнього суспільства у тісному взаємозв'язку з фінансовими системами. Це розглядають Д. Белл [2], Ф. Фукуяма [12], В. Базилович [1], А. Гальчинський [3], В. Льїн [1], Н. Кравчук [6], П. Нікіфоров [9], С. Юрій [11] та інші науковці. Однак прикладні аспекти нової методології та теоретичні підвалини фінансів у трансформаційній економіці залишаються неповністю розкритими. Теоретична база наявних конструкцій свідчить про те, що проблема фінансів, суспільства та економіки вийшла на нову

стадію становлення, тому потребують подальших досліджень вихідні постулати та догматичні методологічні принципи.

Постановка завдання. Метою статті є аналіз теоретичних засад фінансів у площині формування новітньої парадигми економіки. Для реалізації поставленої мети нами були визначені такі завдання: висвітлити генезис нооекономіки та планетарного суспільства; поглибити теоретичні засади теорії самоорганізації, окреслити її специфіку для фінансової науки; систематизувати знання щодо трансдисциплінарності та описати їх у площині фінансів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Модерний світ своєю квінтесенцією збагатив догми фінансової науки. Разом з теоретичною конструкцією нової смислової природи набула методологія пізнання. Еволюційний розвиток світу став причиною переосмислення «початку» у філософії насамперед та науках загалом. Теоретичні та практичні знання, набуті у фінансах, під впливом трансформаційних процесів набули ознак нових відмінних форм, які унеможливають подальший аналіз фінансів, що характеризується значним колом теоретичних знань нооекономіки. Її основоположною характеристикою є процес визначення місця людини в економіці, де індивід є основною метою економічного процесу та поєднує одночасно об'єкт та суб'єкт економічних відносин. Неоднозначний розвиток фінансів у подальшому, наявність суперечливих концепцій, складнощі, що виникають у формуванні тактичних моделей та прийнятті стратегічних рішень, зумовлюють необхідність переосмислення наукових засад.

Знання певних наук, які у ХХ ст. можна було позиціонувати як незалежні й такі, що виокремилися та мають власні об'єкти дослідження, стало характеризуватися новими ознаками, серед яких основною виявилась уніфікація. Передбачається ситуація, за якої інтенсивний розвиток технологій у сучасному інформаційному суспільстві може сформувати умови до появи так званої гіпертрофованої спеціалізації. В результаті цього відбуватимуться подальший поділ знань та формування вузькоспеціалізованих галузей наук.

Сьогоднішні реалії продукують новий вимір, у якому світ та людина протиставляють екзистенційну проблему цілій планеті. Йдеться про питання так званого планетарного суспільства. «Біля джерел такого суспільства стоїть планетарний Розум, носієм якого в теоретичній системі ноогенези виступає Людство в його соціальній цілісності» [3, с. 14]. Проблема розуміння світу як одного цілого посилює роль існування планетарного підходу. Звідси випливають питання еволюційної епістемології фінансів сьогодення.

Процес пошуку загальної доктрини, яка б мала змогу описати сучасний економічний світ та мала

універсальний характер, ускладнюється. Глобалізаційні процеси у фінансах масштабують сферу науково-дослідної роботи, яка базується на підвалинах теорії самоорганізації. Фаза сучасного розвитку людини неабиякою мірою вплинула на прогрес у фінансовій науці. Доцільно зауважити, що однією з ознак нового завжди є невизначеність. Вона продукує поняття нестабільності та страх перед майбутнім. Це ситуації, коли процес створення антропоцентризму перебуває в дисипативному стані. Саме тому явними стають обставини, за яких доцільно концентрувати увагу на процесах, які не тільки відбуваються у фінансах, але й стосуються суспільства загалом та держави зокрема. Отже, поступово починає застосовуватися синергетичний підхід, який ставить собі за мету формування нового «цілого» та координацію дії частин такого цілого як єдиного узгодженого механізму. Наведені узагальнення інформують нас про те, що саме синергетичний підхід стає новочасною методологією, яка дає можливість по-новому переглянути складні системи суспільних трансформацій, адже саме він окреслює перспективи та вирішення суперечностей у фінансах ХХІ ст. Відбувається процес синтезу позитивних сфер «окремих механізмів» у новій фінансовій філософії.

За будь-яких умов важливими факторами розвитку фінансів зокрема та економіки загалом залишаються пошук нових методів дослідження та оновлення методологічних принципів фінансової науки. На нашу думку, основним параметром, який лежить в площині дослідження, є антропоцентризм. В силу вступає процес метаморфоз у темноутворювальних траєкторіях, які по-новому окреслюють значущість індивідууму особистості. «У новій системі відносин людина перестає бути часткою економіки, всього лише її функціональною «цеглинкою». Навпаки – економіку конститує людина. Така економіка за своєю суттю вже не є економікою, що виробляє товари; вона трансформується в економіку людини» [3, с. 15]. Як наслідок, як економічна, так і фінансова платформи наукових знань поступово розширюються, набувають нових ознак людиноцентризму. Саме такий розвиток фінансової науки починає формувати модерне бачення фінансів.

Виклики сучасності, які характеризуються динамічністю та хаотичністю систем, посилюють роль самоорганізаційних процесів. Формуються умови, за яких відкриті системи починають упорядковуватися та створювати єдину всеохоплюючу структуру з людиною на першому плані. Сучасна реальність створила дві парадигми фінансів. У першій фінанси, як і всі науки, гіперспеціалізуються та концентрують свою увагу на вивченні проблем, пов'язаних зі створенням та використанням грошових фондів, що виникають під дією розподілу й перерозподілу валового внутрішнього

продукту. Зауважимо, що за таких умов фінанси й надалі вивчаються як явище, що тісно пов'язане з людською життєдіяльністю. Друга модель передбачає становлення людиноцентристських фінансів, які виступають новою варіацією фінансів та економіки. «Людиноцентрична спрямованість господарського розвитку детермінує потребу розробки належної системи економіко-теоретичних знань, починаючи з вихідного світоглядно-метафізичного, філософсько-методологічного рівня ЕТ і завершуючи її нормативною площиною та реалізацією економічної політики» [10, с. 54].

Деформація суспільно-історичної епохи, передбачає зміну принципів фінансів, їх концептуального оновлення. Накопичення знань про соціум ХХІ ст. дає можливість нового переосмислення цінностей людини. Разом з економічними мотивами, які описують традиційні фінанси, кристалізуються духовно-моральні цінності, що визначають «нову людину» та її місце у сучасних фінансах. «Саме тому обґрунтованою є необхідність відходу від традиційного розуміння людини як біологічно-соціальної істоти та переходу до усвідомлення духовно-біологічно-соціальної природи людини, в якій саме духовний вимір є визначальним» [10, с. 55]. Нинішні фінанси не можуть існувати окремо від новацій у методологічному просторі, оскільки вони є невід'ємною часткою суспільствознавства. Фінанси починають переорієнтовуватися з класичної форми, де першоосновою була «людина економічна», до концепції «людини соціальної».

Для якісного розкриття логіки сучасних фінансів доцільно окреслити вектори розвитку наукового середовища та стан фінансів у глобальному світі. Традиційні методи дослідження, які сформува-лися впродовж минулих періодів, зазвичай мають суб'єктивний характер та зорієнтовані на основні засади розвитку фінансів. У цьому сенсі людина діє в рамках конкуренції та пристосовується до засад ринкової економіки. Однак періодичність еволюції суспільства та економіки загалом створює нові умови розвитку, де фінансова система проявляє себе як складний нерівноважний лад з динамічним ступенем існування, який має хаотичний характер. При цьому спостерігаються тісні взаємозалежні зв'язки між елементами фінансової системи, які тяжіють до самоорганізації. Водночас вони починають набувати рис рівноважної системи, в якій спостерігається узгодженість широкого кола інтересів людини та суспільства в економічній, політичній, соціальній та інших сферах. У відповідній методологічній конструкції передбачається, що планетарне суспільство як об'єкт нової формації є високорозвиненим. При цьому економіка якісно «працює» на людину та максимально задовольняє загальний рівень потреб як окремого індивіда так і суспільства загалом. Йдеться про економічну стабільність та фінансову достатність,

коли населення впевнене в майбутньому. За таких умов у людини залишається достатньо часу для задоволення своїх духовних потреб.

У зазначеній конструкції новітньої фінансової системи стрижневим елементом є морально-етичні цінності, які визначають вектори розвитку духовного світу особистості. За таких умов формується площина, яка досліджує її буття не тільки крізь призму фінансових відносин. Новою архітектурою постає методологія, що визначає теоретичне начало самодостатності людини на основі суспільних відносин. Отже, питання матеріальних можливостей виробничого процесу вирішуються, а на перший план виходять питання соціокультурного характеру. З огляду на таку проблематику можна говорити про те, що в сучасному світі спостерігаються формування та розвиток складних фінансових систем, які набувають свого поступального розвитку на тлі різнобічного світогляду людської духовності, що представлена феноменами моралі, етики, релігії і традицій.

В процесі аналізу визначальних чинників методології фінансів в умовах функціонування нооекономіки все частіше починає застосовуватися філософська площина, яка створює нові та вдосконалює наявні методи аналізу фінансів. Симбіоз філософії та фінансів спричинений існуванням суперечностей у певних теоретичних конструкціях, які неповністю можуть описати фінансову сферу сучасного виміру. З урахуванням вищезазначеного можна стверджувати, що використання інструментів філософії у фінансових сферах є доцільним, оскільки дає можливість розширити коло економічних знань та поглибити процес фінансового аналізу.

Актуалізація нових постулатів фінансів ХХІ ст. посилюється теорією самоорганізації. При цьому доцільно наголосити на тому, що дослідження процесів у фінансах не відмежовується від теоретичного арсеналу, який сформувався сьогодні. Однак, попри це, він проводиться в площині парадигми синергетики, оскільки, як свідчить практика, комплекс наукових знань, які мають свої об'єкти дослідження, неповністю можуть відображати проблеми життєвого характеру суспільства. Як показує набутий досвід, формування цілісної системи знань зазнає певних труднощів. Весь інтеграційний хід окремих наук в одну уніфіковану ускладнюється. Це пов'язане з формуванням «штучного об'єднання» знань. «Таке ущільнення, концентрація знань не ліквідує проблеми фрагментарності, не дає змогу поглянути на проблему у множині її вимірів, оскільки не враховує, нівелує при цьому інші характеристики та варіанти зміни, розвитку розглянутої проблеми» [4, с. 63]. Як видно з вищевикладеного, системний підхід, що ставить собі за мету розкрити квінтесенцію складного об'єкта, відобразити типи його зв'язків і згенерувати монолітну архітектуру, має певні недоліки. Переважно

вони проявляються через те, що досліджуються лише окремі взаємозв'язки елементів складного об'єкта, які в подальшому інтегруються для відображення цілого. При цьому, дослідження відбуваються за принципом причинно-наслідкових закономірностей, які можуть передбачити поведінку системи в майбутньому. Водночас таке вирішення проблеми не дає змоги відобразити цілісне знання про складний об'єкт, адже логіка існування сучасного світу ґрунтується на дисбалансі та асиметричності. Вона передбачає, що на певному етапі створення складної фінансової (чи іншої) системи відбувається зменшення кількості так званих ступенів свободи, зростають хаотичність та ступінь залежності від інших чинників.

Як бачимо, об'єкт починає розвиватися за нелінійною логікою, внаслідок чого системний підхід неповністю відображає подальший вектор розвитку. Максимально врахувати всі зв'язки (особливо ті, які мають нелінійний характер, характеризуються дисипативністю та хаотичністю), у яких втрачається логіка причинно-наслідкової природи, може синергетичний підхід. Його фундаментальним базисом є розгляд складних об'єктів у постійно еволюційному стані разом з деструктивними елементами цілої системи. За допомогою такого підходу відображаються межі дії окремих систем та відкриваються можливості для їх якісного опису й теоретичного розуміння у зв'язку з нооекономікою та формуванні планетарного суспільства. У цьому сенсі принципово залишається позиція, що перехід науки на вищий рівень характеризувався застосуванням єдиної універсальної теорії, так званої інтегрованої теорії, метою якої було висвітлення проблем науки та людини у прагматичному вимірі. Площина філософії з її абстрактним уявленням не розглядалась. «У сутнісній єдності загальних особливостей і специфічних рис, що розглядають народження, розвиток і загибель об'єктів та процесів, виникла синергетика як новий загальнонауковий напрям» [8, с. 173].

Окреслюючи контури синергетики, маємо зауважити, що її понятійний арсенал постійно еволюціонує та зростає. Попри невизначеності та багатогранності її трактування, відбуваються метаморфози деяких категорій. В процесі еволюційного пізнання виокремився термін «міждисциплінарність», який дає змогу охарактеризувати теорію самоорганізації та синергетичний підхід. Як уже зазначалося, йдеться про дослідження на основі горизонтальних зв'язків, які мають можливість максимально описати ту цивілізаційну кризу, в якій перебуває людство сьогодні. Розуміння феномена міждисциплінарності проходить через площину синтезу природничих та гуманітарних наук.

У вимірі фундаментальних основ теорії самоорганізації разом з детермінантою міждисциплінарності зароджується дефініція трансдисциплі-

нарності. Основною її ознакою є вихід за межі досліджуваних дисциплін. У науковому світі часто можна спостерігати ототожнення міждисциплінарності та трансдисциплінарності. У зазначеному контексті доцільно зосередити увагу на суттєвому антагонізмі цих категорій. Трансдисциплінарність описує, як складні питання вирішуються за допомогою інтегрованих наукових постулатів. При цьому доцільно наголосити на тому, що коло проблем є розширеним та виходить за площину дослідження певних дисциплін. Йдеться про те, що відбувається аналіз ситуацій, які не лише мають фінансовий характер, але й перебувають у філософсько-світоглядному полі, яке пронизано цілою гамою проблем соціуму, індивіда та місця й значення духовного та культурного світу людини в сучасному вимірі.

Фінансові системи сьогодення, які характеризуються дисбалансами, що стали звичним явищем, тісно взаємодіють з іншими системами. Поступово відбувається посилення зв'язків між фінансами та людиною. Аналізуючи теоретичну конструкцію фінансів, маємо наголосити на тому, що така категорія є досить складною, тому розкрити їхні ознаки, форми прояву, функції в сучасному вимірі досить складно. «З огляду на такий контекст методологічним підходам до дослідження сутності фінансів може бути присвячено окреме ґрунтовне логічно завершене наукове дослідження, оскільки досі в цьому питанні залишається безліч дискусійних моментів, які навряд чи коли-небудь зникнуть, оскільки постійно еволюціонують економічна система і фінансова практика» [6, с. 300].

У площині нашого дослідження виникає необхідність відображення тісноти кореспонденції фінансів та людини за допомогою трансдисциплінарних зв'язків. Поняття трансдисциплінарності було вжите в науковій практиці вперше швейцарським філософом та психіатром Ж. Піаже. «Цим поняттям він позначив рівень міждисциплінарних відносин, що символізують подолання чітких дисциплінарних меж знання задля опису перспектив дослідження, яке являє собою відкриту та нелінійну взаємодію наукових дискурсів, не визначену певними угодами чи умовностями» [4 с. 64].

Говорячи про трансдисциплінарність як методологічний концепт у контексті консолідації нооекономіки та фінансів, зауважуємо, що ця детермінанта перебуває на стадії еволюціонування. У науковому світі вона ще є новою та не має чітко завершеного формулювання. Однак з огляду на окреслені проблеми у зрізі соціокультурного розвитку, створення планетарного суспільства та розкриття ролі фінансів ми констатуємо, що трансдисциплінарність є досить важливою рисою як методологічний аспект нового пізнання.

Важливо зазначити, що описана нами композиція наукового пізнання синергетики продукується

на основі дуалістичного розвитку світу. З одного боку, до уваги беруться реальний стан та проблеми фінансів, з іншого боку, до уваги беруться вектори еволюційної спрямованості соціальної сфери. Нова конструкція окреслює зміни, що мають місце у духовному й культурному житті людини, адже саме за такої логіки існує нооекономіка та формується планетарне суспільство. Задля визначення сутності трансдисциплінарності доцільно описати позиції, які дають початкове уявлення про новітній метод аналізу. Підвалини світосприйняття досліджуваного нами поняття ґрунтуються на таких позиціях:

- наукові концепції, що покладені в основу дослідження об'єктів світу, є рівноправними; розглядаються різні наукові погляди з позиції толерантності й такі, що мають право на існування; за допомогою трансдисциплінарності викристалізуються нові ідеї, які визначають вектор подальшого розвитку системи;

- феномен інтелектуального розвитку індивіда; йдеться про здатність особистості використовувати методи вирішення проблем однієї сфери в іншій;

- плюралізм наукових позицій на проблему, що вже сформувалась; за цією логікою до питання, яке аналізується, застосовуються різні підходи, які в подальшому формують загальне бачення та шляхи вирішення дилеми.

Представлені нами позиції дослідження виходять за межі сформованих чітко визначених стереотипів щодо фінансів. Однак новий етап цивілізаційного злому людства створив таку картину, де на перший план виходить людина з її духовним та культурним світом, рівнями їхнього розвитку. Нова економічна система, що вивчає планетарне суспільство, поглиблює симбіоз соціуму та природи, людини та економічної системи (ми розглядаємо фінанси як багатогранну категорію, яка уособлює всі сфери буття особистості).

За цією логікою трансдисциплінарність позиціонується як процес формування нового типу знань. Оскільки відбувається розмиття меж у сфері дисциплінарних досліджень, наукові кола з окремих питань розширюються, збагачуються знаннями з інших дисциплін. За таких умов існування досліджуваних нами предмет фінансової науки зазнає постійних змін та наповнення нових ідеологічних постулатів. Інтенсивний дослідницький процес пізнання щодо риторики трансдисциплінарності окреслює глибину переосмислення методологічного інструментарію звичних дисциплінарних підходів.

Гетерогенний вектор розвитку фінансів у XXI ст. почав змінюватися. Складною стала структура фінансових відносин (як всередині країни, так і за її межами), посилилися дисбаланси фінансів, поглибилися диспропорції реального сектору економіки. Разом з такими проблемами почався дека-

данс наукового пізнання. Підвалини трансдисциплінарності у фінансах починають формуватися на основі людиноцентризму та психокультурної поведінки індивіда. За таких обставин вони починають адаптуватися до процесу співіснування з іншими науками. Починає втрачатися принцип дисциплінарності, з'являється нова площина наукового пізнання, де фінанси розвиваються в межах буття з іншими науками.

Функціональна багатоаспектність трансдисциплінарності ускладнює завершене наукове формування такої методології. Спираючись на перспективність теорії самоорганізації, полеміки щодо методології наукового пізнання, виходячи з арсеналу догм, що існують сьогодні, та враховуючи напрям розвитку фінансової системи, хочемо повернути увагу читача до місця та значення трансдисциплінарності у фінансах. «Ми говоримо про зростаючу значимість суб'єктивних основ економіки, прогресуючу гуманізацію (олюднення) економічного простору, зрештою, про формування нового типу економічної реальності – соціоцентристської економіки, у якій соціальний та економічний простір не просто зумовлюють один одного, а стають нероздільною системоутворювальною цілісністю» [3, с. 17].

Визначальні акценти тези А. Гальчинського про формування економіки, де відбувається доповнення двох просторів, які працюють в одному векторі розвитку, спостерігаємо в логіці сучасних фінансів. Водночас пропонуємо визначення, яке можна застосовувати до архітекtonіки концептуальних начал трансдисциплінарності, у площині генерування сучасної системи економічних знань. Трансдисциплінарність у фінансах – це модус всебічного наукового пізнання фінансів, що ґрунтується на основі поєднання багатоманітних знань, та перебуває у площині загальноцивілізаційних альтернатив, які окреслюються логікою людиноцентризму.

Відразу зауважимо, що запропоноване визначення досліджуваного явища у фінансах виходить з феномена сучасної людини та її місця у фінансовій системі. Відображена позиція розширює філософію новітніх фінансів у площині глобалізаційних зрушень. Однак ми (автори) не претендуємо на першочергове та фундаментальне визначення, а тільки популяризуємо та намагаємося здійснити узагальнення проблем сучасного буття фінансової науки в тісному граничному співіснуванні з позицією людиноцентризму.

Висновки з проведеного дослідження. Глобальні трансформації сучасного світу, які ознаменувалися соціокультурними рисами, наповнені новими ідеями. Мейнстримною серед них є логіка розвитку духовного світу людини та її культурного світогляду в площині створення планетарного суспільства. В такій структурі великого зна-

чення набуває вектор розвитку сучасних фінансів. Постає питання про те, за допомогою якої методології слід здійснювати дослідження нового цивілізаційного формування, де зникають межі окремих наук (йдеться про фінанси та соціальну сферу) та формується нове бачення символу глобалізації.

Аналізуючи фундаментальні основи дослідження, ми дійшли висновку, що набуті методології дисциплінарного підходу не дають можливості максимально описати «новий цивілізаційний порядок». Проходячи крізь призму глобальних перетворень ідейно-теоретичної бази, модифікуються методи дослідження. Соціально економічні трансформації породжують нову теорію самоорганізації, де одним з вагомих аспектів дослідження виступає трансдисциплінарність. Її квінтесенція розкривається через дослідження сучасного світоустрою за допомогою використання методів з різних дисциплін. Ідейно-теоретичною основою останньої є формування наукового напрямку на основі агрегації різних знань, які будуть характеризуватися новими якостями.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Базилевич В., Ильин В. Метафизика экономики. 2-е изд., испр. и доп. Киев : Знання ; Москва : Рыбари, 2010. 925 с.
2. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество. Опыт социального прогнозирования / пер. с англ., под. ред. В. Иноземцева. Москва : Академия, 1999. 956 с.
3. Гальчинський А. Політична нооекономіка: початок оновленої парадигми економічних знань. Київ : Либідь, 2013. 472 с.
4. Ганаба С. Методологічний потенціал трансдисциплінарного підходу в організації змісту навчання. *Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія: Філософія*. 2014. Вип. 15. С. 62–67.
5. Гегель Г.В.Ф. Наука логики : в 3 т. Т. 1. Москва : Мысль, 1970. 501 с.
6. Кравчук Н. Дивергенція глобального розвитку: сучасна парадигма формування геофінансового простору. Київ : Знання, 2012. 782 с.
7. Кушнір О. Теоретичні аспекти дослідження природи та сутності трансдисциплінарності в сучасній філософії науки. *Релігія та соціум*. 2017. №3–4 (27–28). С. 159–165.
8. Мірошниченко А. Філософські аспекти теорії самоорганізації. *Вісник Дніпропетровського університету. Серія: Філософія, соціологія, політологія*. 2010. Т. 1. № 20 (1). С. 172–178.
9. Нікіфоров П. Форми організації фінансової науки та фінансової практики: теоретична концептуалізація фінансового знання та способи його реалізації. *Науковий вісник Чернівецького університету*. 2014. Вип. 694–695. Економіка. С. 3–9.
10. Уманців Ю. Економічна теорія у новітньому методологічному дискурсі. *Вісник Київського національного торговельно-економічного університету*. 2019. № 2 (124). С. 51–63.

11. Фінанси : підручник / за ред. С. Юрія, В. Федосова. Київ : Знання, 2008. 611 с.

12. Фукуяма Ф. Конец истории и последний человек / пер. с англ. М. Левина. Москва : АСТ, 2004. 592 с.

REFERENCES:

1. Bazylevych V., Il'in V. (2010) *Metafizika ekonomiki*. [Metaphysics of Economics]. Kyiv : Knowledge (in Ukrainian); Moscow : Rybari (in Russian).
2. Bell D. (1999) *Gryadushcheye postindustrial'noye obshchestvo. Opyt sotsial'nogo prognozirovaniya* [The coming post-industrial society. Social forecasting experience]. Moscow : Academy (in Russian).
3. Halchynskiy A. (2013) *Politychna noekonomika: nachala onovlenoi paradyhmy ekonomichnykh znan* [Political noeconomics: the beginnings of a renewed paradigm of economic knowledge]. Kyiv : Lybid. (in Ukrainian).
4. Hanaba S. (2014) *Metodolohichniy potentsial transdystyplinarnoho pidkhodu v orhanizatsii zmistu navchannia* [Methodological potential of transdisciplinary approach in the organization of learning content]. *Scientific notes of the National University "Ostroh Academy". Series: Philosophy*, vol. 15, pp. 62–67.
5. Hehel, Heorh Vylhelm Frydrykh (1970) *Nauka lohyky* [Science of logic]. Moscow : Thought (in Russian).
6. Kravchuk N. (2012) *Dyverhentsiia hlobalnoho rozvytku: suchasna paradyhma formuvannia heofinansovoho prostoru* [Divergence of global development: a modern paradigm of geofinancial space formation]. Kyiv : Knowledge (in Ukrainian).
7. Kushnir O. (2017) *Teoretychni aspekty doslidzhenia pryrody ta sutnosti transdystyplinarnosti v suchasniy filosofii nauky* [Theoretical aspects of the study of the nature and essence of transdisciplinarity in modern philosophy of science]. *Religion and Society. International magazine. Chernivtsi*. Chernivtsi National University, vol. 3–4 (27–28), pp. 159–165.
8. Miroshnychenko A. (2010) *Filosofski aspekty teorii samoorganizatsii* [Philosophical aspects of the theory of self-organization]. *Bulletin of Dnipropetrovsk University. Series: philosophy, sociology, political science*, vol. 20 (1), pp. 172–178.
9. Nikiforov P. (2014) *Formy orhanizatsii finansovoi nauky ta Finansovoi praktyky: teoretychna kontseptualizatsiia finansovoho znannia ta sposoby yoho realizatsii* [Forms of organization of financial science and financial practice: theoretical conceptualization of financial knowledge and ways of its realization]. *Scientific Bulletin of Chernivtsi University*, vol. 694–695, pp. 3–9.
10. Umantsiv Yu. (2019) *Ekonomichna teoriia u vovitnomu metodolohichnomu dyskursi* [Economic theory in the latest methodological discourse]. *Bulletin of Kyiv National University of Trade and Economics*, vol. 2 (124), pp. 51–63.
11. Yurii S., Fedosof V. (2008) *Finansy* [Finances]. Kyiv : Knowledge (in Ukrainian).
12. Fukuiama F. (2004) *Konets istorii i posledniy che-lovek* [The End of history and the last man]. Moscow : AST (in Russian).